

1. Vývoj starší české literatury do konce 13. století

velkomoravské písemnictví (staroslověnština – překlady, biografie, právní texty)
nejstarší česká hagiografie (panteon národních světců)
historiografie (Kosmas a jeho pokračovatelé), nejstarší česká duchovní lyrika
christianizace země (hradská sídla, nejstarší kostely, biskupství, kláštery)

2. Literární tvorba laicizačního období a vrcholu feudální kultury

konec přemyslovské dynastie a nástup Lucemburků – pestrost žánrů ve 14. století
latinská tvorba (kroniky, Klaretova družina, Karel IV.)
česká tvorba (Alexandreida, Dalimil, Kolda z Koldic, Mastičkář, dialogické spory, legendy, Hradecký rukopis, Smil Flaška)
generace Husových předchůdců, odkaz Tomáše Štítného

3. Literární tvorba husitské a pohusitské doby

česká reformace, preferované a potlačované žánry v první polovině 15. století
Jan Hus, Jakoubek ze Stříbra, Křišťan z Prachatic, Jan Želivský
období husitských válek (časová píseň, kroniky, dialogické spory)
Petr Chelčický, Jan Rokycana a vznik jednoty bratrské (traktáty, postily)
Mikuláš Biskupec, Ctibor Tovačovský, Hilarius Litoměřický

4. Počáteční fáze humanismu jagellonského období

knihtisk v Čechách, záblesky renesance (Hynek z Poděbrad, Frantova práva)
latinská tvorba (Jan z Rabštejna, Bohuslav Hasištejnský, Jan Dubravius, Šimon Bouček, Václav Písecký)
česká tvorba a překladatelství (cestopisy, Viktorin Kornel, Řehoř Hrubý, Mikuláš Konáč)

5. Literární tvorba vrcholného humanismu

mecenát a družina Jana st. Hodějovského (Matouš Kolín, Tomáš Mitis)
latinští básníci (David Crinitus, Jiří Bartholdus, Jiří Carolides, Jan Campanus, Pavel Litoměřický z Jizbice)
biblické překlady, lingvistika, cestopisy, historiografie, přírodní vědy, zábava a vzdělání
Václav Hájek z Libočan, Sixt z Ottersdorfu, Bartoloměj Paprocký, Mikuláš Dačický, Jiří Melantrich a Daniel Adam z Veleslavína, Oldřich Prefát, Kryštof Harant, Václav Vratislav z Mitrovic, Pavel Kristián z Koldína, Šimon Lomnický, Václav Budovec

6. Jednota bratrská

Petr Chelčický, Jan Rokycana a vznik jednoty bratrské (první a druzí zakladatelé)
Řehoř Krajčí, Tůma Přeloučský, Lukáš Pražský, Jan Černý-Niger, Martin Kabátník
bratrské kancionály, Bible kralická
Vavřinec Krasonický, Jan Augusta, Matěj Červenka, Jan Blahoslav, Jan Amos Komenský

7. České literární baroko

exilová tvorba (Pavel Skála, Pavel Stránský, Jan Amos Komenský, Jiří Třanovský)
domácí tvorba (duchovní lyrika a epika, kancionály, historiografie, homiletika, lingvistika, Svatováclavské dědictví, barokní epilog a pololidová tvorba)
Adam Michna, Fridrich Bridelius, Felix Kadlinský, Bohuslav Balbín, Tomáš Pešina
jezuitské misie v zámoří s českou stopou

8. Národní emancipace 1. pol. 19. st. v českém a evropském kontextu

(modely Miroslava Hrocha a Vladimíra Macury),
souřadnice **osvícenství, nacionalismu, romantismu a biedermeieru, Josef Dobrovský vs. Josef Jungmann**

9. Historiografická a historizující díla 1. pol. 19. st.

František Palacký, *Rukopisy královédvorský a zelenohorský*,
poezie velkých idejí a prožitků – M. M. Zd. Polák, Ján Kollár,
lidová píseň a ohlasová tvorba – František Ladislav Čelakovský

10. Dílo Karla Hynka Máchy, Karla Jaromíra Erbena a Josefa Kajetána Tyla

11. Dílo Karla Havlíčka Borovského, Boženy Němcové, Karla Sabiny a Josefa Václava Friče,
revoluční **rok 1848** na pozadí české národní emancipace

12. Májovci

Vítězslav Hálek, Karolina Světlá, Jan Neruda (fejetonista, prozaik a básník)

13. Novoromantismus a parnasismus

Jakub Arbes, Josef Václav Sládek, Svatopluk Čech, Jaroslav Vrchlický, Julius Zeyer, Alois Jirásek, Zikmund Winter, Karel Klostermann

14. Realismus – realistické drama

(Ladislav Stroupežnický, Gabriela Preissová, Alois a Vilém Mrštíkové),
vesnická próza (Jan Herben, Karel Václav Rais),
pražský román (Ignát Herrmann, Karel Matěj Čapek Chod),
naturalismus (Josef Karel Šlejhar)

15. Nové literární směry konce 19. a počátku 20. století

Česká moderna (kritika: F. X. Šalda),
realismus (Josef Svatopluk Machar),
impresionismus, symbolismus (Antonín Sova, Otokar Březina),
dekadence (Jiří Karásek, Karel Hlaváček),
„Poezie života“ (Fráňa Šrámek, František Gellner, Viktor Dyk, Karel Toman, S. K. Neumann)

16. Literární proudy a nové podněty kolem I. světové války

Expresionismus,
kubismus,
futurismus,
dadaismus (tvorba mladých bratří Čapků, Jakub Deml, Josef Váchal, Ladislav Klíma, Richard Weiner, Jaroslav Hašek)

17. Česká poezie 1918–1938

Proletářská poezie (Josef Hora, Jiří Wolker),
Devětsil (Karel Teige),

poetismus (Vítězslav Nezval, Jaroslav Seifert, Konstantin Biebl),
surrealismus (Vítězslav Nezval),
„Poezie smrti“ (František Halas, Jan Zahradníček, Vilém Závada),
„Poezie času a ticha“ (Josef Hora, Jaroslav Seifert, František Hrubín),
Spirituální poezie (Jan Zahradníček)

18. Česká próza 1918–1938

Ohlasy světové války (Jaroslav Hašek, Jan Weiss, Jaroslav Kratochvíl),
legionářská literatura (Josef Kopta, Rudolf Medek),
utopie a fantastika (Karel Čapek),
imaginativní próza (Vladislav Vančura, Jaroslav Durych, Jan Čep).
Baladický román (Josef Čapek, Karel Čapek, Ivan Olbracht).
Sociální román (Karel Poláček, Marie Pujmanová),
psychologická próza (Marie Pujmanová, Jaroslav Havlíček, Egon Hostovský, Jarmila Glazarová),
experimentální texty (Josef Čapek, Richard Weiner, Jakub Deml)

19. České drama a film 20. a 30. let 20. století

(V+W; bratři Čapkové, František Langer, Ivan Olbracht, Karel Poláček, Vladislav Vančura)

20. Literární tvorba období Mnichova, druhé republiky a protektorátu Čechy a Morava

Poezie (František Halas, Vladimír Holan, Jaroslav Seifert, Josef Palivec, Josef Čapek).
Historický román (Vladislav Vančura, J. V. Kratochvíl, Karel Schulz);
literární, výtvarná a divadelní produkce v ghettu Terezín (Otto Weiss, Pavel Friedmann, Norbert Frýd)

21. Válečná generace

(Jiří Orten, Ohnice, Skupina 42 a její vliv (Jindřich Chalupecký, Jiří Kolář, Josef Kainar, Ivan Blatný)

22. Česká poezie a próza v období let 1945–1960

Reflexe 2. svět. Války (Jan Drda, Jiří Weil, František Hrubín, Jan Zahradníček, Vladimír Holan, Josef Škvorecký).
Ideologická cenzura po únoru 1948. Oficiální literatura 50. let (Pavel Kohout, Václav Řezáč).
Neoficiální literatura (Zbyněk Havlíček, Egon Bondy, Honza Krejcarová, Ivo Vodsedálek).
Exil (Egon Hostovský, Milada Součková).

23. Česká poezie a próza 60. let

Důsledky kulturního a politického uvolnění. Návraty do veřejné literatury (Vladimír Holan, Jiří Kolář, Václav Hrabě, Milan Kundera, Ivan Klíma, Josef Škvorecký, Josef Kainar, Jiří Kolář, Jan Zábřana, František Hrubín).
Poezie životní bilance (František Hrubín, Jaroslav Seifert).
Reflexe 2. světové války (Arnošt Lustig, Ladislav Fuks),

reflexe 2. světové války a holokaustu (Ladislav Fuks, Arnošt Lustig, Bohumil Hrabal).
Experimentální literatura (surrealisté, Věra Linhartová, Josef Hiršal – Bohumila Grögerová).

Generace 60. let (Ivan Wernisch, Václav Hrabě, Vladimíra Čerepková, Karol Sidon).
Romány deziluze (Milan Kundera, Ludvík Vaculík, Jiří Šotola).

24. Česká poezie a próza 70. a 80. let 20. století

Nástup cenzury. Oficiální, neoficiální a exilový proud. Literatura veřejně vydávaná (Norbert Frýd, Vladimír Körner, Jiří Žáček). „Šedá zóna“ (Ota Pavel, Bohumil Hrabal).
Návraty do oficiální literatury (Jaroslav Seifert, Oldřich Mikulášek, Miroslav Holub, Jan Skácel).
Samizdat (Václav Havel, Ludvík Vaculík, Ivan Klíma, Pavel Kohout, Karel Pecka, Karel Šiktanc, Emil Juliš, Bedřich Fučík, Zbyněk Hejda, Jiří Gruša).

Underground (Ivan Martin Jirous).

Písničkáři (Vladimír Merta, Jaroslav Hutka, Karel Kryl).

Literatura v exilu (Josef Škvorecký, Zdena Salivarová, Milan Kundera, Ferdinand Peroutka, Ivan Blatný, Viktor Fischl)

25. České drama a film od roku 1945 do roku 1989

výrobní drama (Vašek Káňa),

absurdní divadlo (Ivan Vyskočil, Václav Havel, Milan Uhdeú).

Existenciální hry (Josef Topol),

divadla malých forem (Divadlo Na zábradlí, Semafor),

neoficiální scény (bytové divadlo);

šedá zóna (Divadlo Jára Cimrmana, Husa na provázku),

filmové adaptace

26. Přelom 80. a 90. let a zrušení ideového dozoru a cenzury, nová funkce literatury včetně pozdního undergroundu

(bratři Topolové, J. H. Krchovský, Jan Pelc, Petr Placák, Svatava Antošová),

na hraně postmoderny a experimentu (Jiří Kratochvíl, Daniela Hodrová, Michal Ajvaz, Jan Křesadlo, Zuzana Brabcová, Tereza Boučková),

drama a film (J. A. Pitínský, Arnošt Goldflam; divadlo Sklep, Pražská pětka)

27. Česká literatura po roce 1989 – návraty a nová jména

(Josef Hiršal a Bohumila Grögerová, Eva Kantůrková, Ludvík Vaculík, Viola Fischerová, Ivan Blatný, Ivan Diviš, Ivan Wernisch, Petr Kabeš, Lubor Kasal, Pavel Šrut, Michal Viewegh, Petr Šabach, Irena Dousková, Jan Novák)

28. Česká literatura od roku 2000

(Kateřina Tučková, Radka Denemarková, Jaroslav Rudiš, Miloš Urban, Jiří Hájíček, Jiří Havelka, Petra Hůlová, Jan Balabán, Petr Hruška, Petr Borkovec, Pavel Kolmačka, Božena Správcová, Kateřina Rudčenkova, Radek Malý, Jan Těsnohlídek ml., Anna Bolavá, Kateřina Bolechová, Olga Stehlíková, Šimon Leitgeb)

V seznamu otázek nejsou zahrnuta periodika, literární život a také další autoři. Rozumí se, že studenti v tomto případě vyjdou z informací získaných během absolvovaných kurzů a z doporučené literatury.

Doporučený seznam odborné literatury (výběr)

Základní příručka:

LEHÁR, Jan – STICH, Alexandr – JANÁČKOVÁ, Jaroslava – HOLÝ, Jiří. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998 (a další vyd.).

Starší literatura:

HRABÁK, Josef. *Dějiny české literatury*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959.

CHALOUPECKÝ, Václav. *Na úsvitu křesťanství*. Praha: ELK, 1941.

JAKUBEC, Jan. *Dějiny literatury české I.: od nejstarších dob do probuzení politického*. Praha: Nákladem Jana Laichtera, 1929.

KOPECKÝ, Milan. *Český humanismus*. Praha: Melantrich, 1988.

LEHÁR, Jan. *Česká středověká lyrika*. Praha: Vyšehrad, 1990.

LUDVÍKOVSKÝ, Jaroslav. *Kristiánova legenda*. Praha: Vyšehrad, 1978.

MARTÍNEK, Jan. *Martiniana – Studie o latinském humanismu v českých zemích*. Praha: Academia, 2014.

NECHUTOVÁ, Jana. *Latinská literatura českého středověku do roku 1400*. Praha: Vyšehrad, 2000.

NOVÁK, Arne. *Stručné dějiny literatury české*. Olomouc: R. Promberger, 1946.

ŘÍČAN, Rudolf – MOLNÁR, Amedeo. *Dějiny Jednoty bratrské*. Praha: Kalich, 1957.

VAŠICA, Josef. *České literární baroko*. Praha: Atlantis, 1995.

VAŠICA, Josef. *Literární památky epochy velkomoravské: 863–885*. Praha: Vyšehrad, 1996.

ŠVÁB, Miloslav. *Přehled dějin starší české literatury se srovnávacím nástinem slovenského vývoje*. Praha: SPN, 1964.

Dále odkazujeme na jednotlivé edice žánrů a děl + Vokabulář webový.

Antologie:

PLCH, Jaromír. *Antologie ze starší české literatury*. Praha: SPN, 1987.

ŠVÁB, Miloslav. *Antologie ze starší české literatury*. Praha: SPN, 1964.

HRABÁK, Josef. *Výbor z české literatury od počátků po dobu Husovu*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1957.

19. století:

MACURA, Vladimír. *Znamení zrodu (České obrození jako kulturní typ)*. Praha: Československý spisovatel, 1983; 2., rozšířené vyd. Jinočany, H & H, 1995; též in V. M., *Znamení zrodu a české sny*. Praha: Academia, 2015, s. 7–243.

TUREČEK, Dalibor a kol. *České literární romantično (Synopticko-pulzační model kulturního jevu)*. Brno: Host, 2012.

HAMAN, Aleš – TUREČEK, Dalibor a kol. *Český a slovenský literární parnasismus (Synopticko-pulzační model kulturního jevu)*. Brno: Host, 2015.

Dějiny českého divadla II. Národní obrození. Praha: Academia 1969.

Dějiny českého divadla III (Činohra 1848–1918). Eds. F. Černý a L. Klosová. Praha: Academia, 1977.

Čeští spisovatelé 19. století (Studijní příručka). Eds. K. Homolová a M. Otruba. Praha: Československý spisovatel, 1971.

Čeští spisovatelé z přelomu 19. a 20. století. Ed. Z. Pešat. Praha: Československý spisovatel, 1972.

20. a 21. století:

Česká literatura 1945–1970 (Interpretace vybraných děl). Napsal kolektiv ÚČSL ČSAV. Ed. J. Táborská a M. Zeman. Praha: SPN, 1992. [Navazuje na práci *Rozumět literatuře 1* (1986), viz níže.]

Český Parnas (Literatura 1970–1990. Interpretace vybraných děl 60 autorů). Ed. J. Holý a J. Táborská. Praha: Galaxie, 1993. [Navazuje na práci *Česká literatura 1945–1970* (1992), viz výše.]

Dějiny české literatury IV (Literatura od konce 19. století do roku 1945). Eds. Z. Pešata E. Strohsová. Praha: Victoria Publishing, 1995. [Závěrečný díl projektu „akademických“ dějin literatury (hlavní redaktor Jan Mukařovský), připravený k tisku již v r. 1969. Kromě souhrnných kapitol o literatuře počátku 20. století, letech 1919–1929 a 1929–1945, shrnujících pojednání o poezii, próze, dramatu a literatuře pro mládež v každém z uvedených období, jsou monografické kapitoly věnovány P. Bezručovi, F. X. Šaldovi, S. K. Neumannovi, K. Tomanovi, F. Šrámkovi, J. Wolkerovi, J. Haškovi, J. Horovi, V. Vančurovi, V. Nezvalovi, F. Halasovi, I. Olbrachtovi, M. Majerové a K. Čapkovi. Doplněno soupisem spisovatelů s životopisnými a bibliografickými údaji a cenným přehledem hlavních literárních časopisů z let 1897–1945.]

Dějiny české literatury 1945–1989. Ed. P. Janoušek. Praha: Academia, 2007–2008. 4 sv. *Dějiny nové moderny (Česká literatura v letech 1905–1923)*. Napsali V. Papoušek a kol. Praha: Academia, 2010. [Kromě studií k jednotlivým rokům obsahuje chronologii literárního a kulturního dění daného období.]

Dějiny nové moderny 2 – Lomy vertikál (Česká literatura v letech 1924–1934). Napsali V. Papoušek a kol. Praha: Academia, 2014.

Dějiny „nové“ moderny 3 – Věk horizontál (Česká literatura v letech 1935–1947). Napsali V. Papoušek a kol. Praha: Academia, 2017.

Rozumět literatuře 1 (Interpretace základních děl české literatury). Napsal kolektiv ÚČSL ČSAV. Ed. M. Zeman. Praha: SPN 1986. [Výklady vybraných textů od 17. století do první poloviny 20. století.]

Česká literatura 1945–1970 (Interpretace vybraných děl). Napsal kolektiv ÚČSL ČSAV. Ed. J. Táborská a M. Zeman. Praha: SPN, 1992. [Navazuje na práci Rozumět literatuře 1 (1986), viz výše.]

V souřadnicích volnosti (Česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích). Ed. P. Hruška a kol. Praha: Academia, 2008.

V souřadnicích mnohosti (Česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích). Ed. A.. Fialová a kol. Praha: Academia, 2014.

JANOUŠEK, Pavel a kol. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Vydání první. Praha: Academia, 2022.

Slovníkové příručky:

BRUKNER, Josef – FILIP, Jiří. *Poetický slovník*. 2., upr. vyd., v MF první vyd. Praha: Mladá fronta, 1997.

ČERVENKA, Miroslav – MACURA, Vladimír – MED, Jaroslav – PEŠAT, Zdeněk. *Slovník básnických knih (Díla české poezie od obrození do roku 1945)*. Praha: Československý spisovatel, 1990.

Čeští spisovatelé 19. a počátku 20. století (Slovníková příručka). 2. vyd. Eds. M. Otruba, K. Homolová a Z. Pešat. Praha: Československý spisovatel, 1973; 3. vyd. tamtéž, 1982. [Spojené a rozšířené vydání původně dvou slovníků – Čeští spisovatelé 19. století (Studijní příručka). Eds. K. Homolová a M. Otruba. Praha: Československý spisovatel, 1971; Čeští spisovatelé z přelomu 19. a 20. století. Ed. Z. Pešat, tamtéž, 1972.]

Lexikon české literatury (Osobnosti, díla, instituce). 1 (A–G). Ed. V. Forst. Praha: Academia, 1985, 902 stran. 2/I (H–J). Ed. V. Forst. Praha: Academia, 1993. 2/II (K–L). Ed. V. Forst. Praha: Academia, 1993, 1380 stran [obsahuje též dodatky k 1. dílu, A–G]. 3/I (M–O). Ed. J. Opelík. Praha: Academia, 2000. 3/II (P–Ř). Ed. J. Opelík. Praha: Academia, 2000, 1522 stran. 4/I (S–T). Ed. L. Merhaut. Praha: Academia, 2008. 4/II (U–Ž). Ed. L. Merhaut. Praha: Academia, 2008, 2105 stran [obsahuje též dodatky k LČL 1–3]. Dostupné online: <https://edicee.ucl.cas.cz/lexikon/40-lexikon>

Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 1 (A–L). Ed. P. Janoušek. Praha: Brána 1995. 2 (M–Ž). Ed. P. Janoušek. Praha: Brána 1998. = Dostupné online: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>

Národní digitální knihovna: <https://ndk.cz/>
iliteratura.cz: <https://www.iliteratura.cz/>